

Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ
Egyházmegyei Levéltár

Püspöki Levéltár

Egyházmegyei Hatóság iratai

Egyházlátogatási jegyzőkönyvek
(*Visitationes canonicae*)

Évkör: 1641–1934

Terjedelem: 3,00 ifm.

1. Tájékoztató az iratcsoportról

A püspöki levéltár egyik legértékesebb iratcsoportját az ún. egyházlátogatási jegyzőkönyvek gyűjteményei teszik ki. Ezt azon túl, hogy egy-egy plébánia és egyházközség részletekbe menően pontos leírását adja, annak is köszönhetik, hogy számos hely-, társadalom- és köztörténeti adalékkal is szolgálnak a kutatók számára.

A kötelező egyházlátogatásokat – bizonyos középkori előzmények után – az 1545-1563-as trienti zsinat (XXIV. decr. de reform. cap. 3.) írta elő. Sajnos azonban ezek Magyarországon csak meglehetősen kései időponttól, a 17. század második felétől maradtak fenn nagyobb számban, s vélhetőleg csak ekkortól lettek általánosak is. Ezek sorában a győri egyházlátogatási jegyzőkönyvek a maguk 1641-es indulásával¹ a legkorábbiak közé tartoznak. E jegyzőkönyvek szinte fényképszerűen rögzítették az adott plébánia és a hozzá tartozó birtokok (személyzetük) pillanatnyi állapotát.

Szerkezetét tekintve meglehetősen archaikus irategyüttesről van szó. A kezdetektől egészen a 20. századig a vizsgálat az alábbi legfontosabb kérdések köré csoportosult: 1, A templom külső és belső leírása. 2, A templom kegytárgyai, felszerelése. 3, Az adott egyház birtokai és jövedelmei. 4, A plébános személyi adatai. 5, A plébániai javadalom leírása. 6, A plébános stólajövedelme. 7, Az iskolaügy és a tanító adatai. E kérdésekre várhatunk tehát pontos és részletes válaszokat az egyes kötetekből.

Pontosan emiatt tehát nem csak a szorosán vett egyháztörténelem iránt érdeklődők, hanem a helytörténészek, gazdaságtörténészek és a társadalomtörténet kutatói számára is igen hasznos információk nyerhetők e kötetekből. A kötetek nyelve a 20. századig kizárólagosan latin, írásképek sok esetben nehezen olvasható.

Az 1777-ig az egyházmegyéhez tartozott Veszprém és Vas megyei területek vizitációit a területi átrendezés után a veszprémi és szombathelyi egyházi levéltárak vették át. Olykor családi levéltárakban is fennmaradt jegyzőkönyv, pl. MOL P Festetics cs. (a bekcsényi főesperességé), a Batthyány-levéltárban található (*Visitationes canonicae parochiarum Archi-diaconatus Castri-ferrei diocesis Iauriensis (1757–1760)* 514 pp., jelzete: MOL P 1322. = Batthyány cs., körmendi központi igazgatóság iratai, 172/a. csomó [földesúri kegyúri jog gyakorlásával kapcsolatos iratok 1743–1767]).

¹ Ebben már található utalás arra, hogy volt korábban is egyházlátogatás a soproni főesperesség területén, azonban ez nem maradt korunkra. Sőt, vannak adataink arról is, hogy 1593–1598 között is történt egy visitatio az egyházmegye bizonyos területein.

2. Rendszer – segédletek

A gyűjtemény folyó számmal ellátott kötött és kötetlen kötetekből és füzetekből áll (vö. az alábbi raktári jegyzékkel). Kutatásához az alábbi egyszerű raktári jegyzéken túl egy rendkívül alapos munka áll a kutatók rendelkezésére (*Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 6. Győri egyházmegye*, szerk. DÓKA KLÁRA, Budapest, 1998.), amely kötet levéltárunk kézikönyvtárában hozzáférhető. Ebben ábécérendben az egyes településekig lebontva megtalálható az adott plébániára vonatkozó összes egyházlátogatási jegyzőkönyv és azok levéltári jelzetei, továbbá a Budapesten őrzött mikrofilmjeiknek jelzetei is. További segédlet az iratsorozatot bemutató FÜLÖP ÉVA, *A győri egyházmegye canonica visitatiói*, Soproni Szemle 54 (2000) 54–70. cikke.

3. Kutathatóság – hivatkozás

Kutatni az egyes évek és a főesperesség vagy kerület, valamint a kötetszám kérésre való megjelölésével lehet. **Publikációban az alábbi hivatkozási forma ajánlott:** *Győri Egyházmegyei Gyűjteményi Központ, Egyházmegyei Levéltár, A győri püspökség levéltára. Visitationes canonicae. xx kötet (xxxxx év, xyxyxyxy kerület) xx. oldal.*

4. Megjegyzés

- a.) A gyűjteményhez tartozik egy 20 füzetből álló, 1947-48-ban Ragats Rezső által készített és dr. Búzás József által jobbra ellenőrzött, gépelt másolatgyűjtemény, amely az **összes** 17. századi jegyzőkönyv teljes szövegét tartalmazza, így ez a korabeli szöveget nehezebben olvasóknak komoly segítséget jelenthet.²
- b.) Sajnos az iratcsoport 2000. augusztusában befejeződött ellenőrző rendezésekor derült fény arra a szomorú tényre, hogy 6 kötet és 13 füzet hiányzik, s pillanatnyi helyét nem ismerjük. E hiányokat a raktári jegyzékben természetesen feltüntettük. (Ezek közül kettőnek a szövege az a.) alatt ismertetett másolati könyvekben, egy pedig részleteiben, nyomtatásban fennmaradt.)
- c.) Felhívjuk a figyelmét minden kedves kutatóknak, hogy a levéltárunkban őrzött egyházlátogatási jegyzőkönyvek közül néhány már napvilágot látott nyomtatásban is (Varga Imre közleményei ráadásul magyar nyelvűek). Ezek az alábbiak [a *kurzívval* szedett címek levéltárunk kézikönyvtárában is hozzáférhetőek]:

BUZÁS, JOSEF: *Kanonische Visitationen der Diözese Raab aus dem 17. Jahrhundert I–IV* (Burgenländische Forschungen. Heft 52–55), Eisenstadt, 1966–1969.

BUZÁS, JOSEF: *Kanonische Visitation der Diözese Raab aus dem Jahre 1713* (Burgenländische Forschungen. Heft 69), Eisenstadt, 1980.

BUZÁS, JOSEF: *Kanonische Visitation 1757 Südburgenland* (Burgenländische Forschungen. Heft 71), Eisenstadt, 1982. (Vas megyei!)

LÓRINCZ IMRE: *A rábaközi főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1659-ből*, Arrabona 16 (1974) 233–241.

VARGA IMRE: *A Győri Székesegyházi Főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1698-ból*, Arrabona 13 (1971) 177–221.

VARGA IMRE: *A Rábaközi Főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1696-1697-ből*, Arrabona 14 (1972) 283–315.

VARGA IMRE–REICHARDT GYULA: *A győri székesegyházi főesperesség alsó esperesi kerületi plébániáinak összeírása 1748-ban*, Magyar egyháztörténeti vázlatok, 1991/2, 117–201.

² A raktári jegyzékben *-al megjelölt kötetek szövege e másolatgyűjteményben is megtalálható.

Az egyes kötetek, füzetek raktári jegyzéke

1. 1641. *Soproni főesperesség**
Középkori antifonarium lapjai közé kötött.
Végén későbbi korból való helységnévmu-
tató található.
2. 1646. *Locsmándi kerület**
Kötött. Helységnévmutatóval ellátva.
3. 1651. *Soproni főesperesség**
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval el-
látva.
4. 1651. *Locsmándi kerület**
Kötött. Helységnévmutatóval ellátva.
5. 1659. *Locsmándi, rábaközi és felsőgyőri kerü-
let**³
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval el-
látva.
6. 1659. *Mosoni főesperesség**
Kötött (benne kódexrészlet). Helységnévmu-
tató nincs.
7. 1659. *Soproni főesperesség**
Kötött, de igen rossz állapotban (benne kó-
dexrészlet). Helységnévmutatóval ellátva.
8. 1663. *Mosoni, soproni és locsmándi főesperesség**
Kötetlen, rossz állapotú füzet. Helységnévmu-
tató nincs.
9. 1670. *Az alsó soproni kerület plébániáinak
vizsgálata**
Kötött (benne kódexrészlet). Helységnévmu-
tató nincs.
10. 1674. *Soproni főesperesség**
Középkori antifonarium kötésben. Helység-
névmutatóval ellátva.
11. 1674. *Locsmándi főesperesség**
Középkori antifonarium kötésben. Helység-
névmutatóval ellátva.
12. 1680. *Mosoni főesperesség**
Középkori pergamen kötésben. Helységnévmu-
tatóval ellátva.
13. 1680–1685. *Soproni főesperesség**
Középkori pergamen-, illetve papírkötés.
Helységnévmutatóval ellátva.
14. 1696. *Mosoni főesperesség*
Egyszerű kötésben. Helységnévmutatóval el-
látva.
15. 1696. *Soproni főesperesség*
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval el-
látva.
16. 1697. *Locsmándi főesperesség**
Egykorú kötésben. Helységnévmutatóval el-
látva.
17. 1696–1697. *Rábaközi főesperesség**
Egykorú papírkötésben. Helységnévmutató
nincs.
18. 1698. *Győri főesperesség*
Pergamen kötésben. Helységnévmutatóval
ellátva.
19. 1713. *Soproni főesperesség*
Egykorú papírkötésben. Helységnévmutató-
val ellátva.
20. 1713. *Soproni főesperesség*
Préselt bőrkötésben. Helységnévmutatóval
ellátva.
21. 1713. *Mosoni főesperesség*
Egyszerű kötésben. Helységnévmutató
nincs.
22. 1714, 1742. *Komáromi főesperesség*
Egykorú papírkötésben. Helységnévmutató
nincs.
23. 1714. *Alsó locsmándi kerület*
Modern, félvászon kötés. Helységnévmuta-
tóval ellátva.

³ Szövege részben megtalálható az Arrabona 16. (1974) 233–241. oldalain.

23/a. 1714. Felső locsmándi kerület

Kötetlen füzet. Helységnévmutatóval ellátva.
Csonka (21. oldaltól kezdődik, közepén is hiányos)

24. 1714. Rábaközi főesperesség

Két példánya létezik: **24** = eredeti; **24/a** = tisztázat. Helységnévmutatóval ellátva.

25. 1732-1733. Rábaközi főesperesség

Modern kötés. Helységnévmutató nincs.

26. 1733. Locsmándi alsó kerület

Modern kötés. Helységnévmutató nincs.

27. 1735. Felső győri kerület

Kötetlen füzet. Helységnévmutató nincs.

28. 1738. Liber visitationis cathedralis ecclesie

Iauriensis et venerabilis capituli

Ép kötet. Mutató nincs.

29. Sine dato. Vas, Moson és Sopron megyékben végzett egyházlátogatás

Kötetlen füzet. Helységnévmutató nincs.

30. 1748. Alsó győri kerület

Egyszerű kötésben. Helységnévmutató nincs.

31. 1759. Rábaközi főesperesség

Modern, félvászon kötés. Helységnévmutatóval ellátva.

32. 1767. Győri székesegyházi egyházlátogatási jegyzőkönyv

Modern, félvászon kötés. Helységnévmutató nincs.

33. 1765. Conscriptio parochiarum totius dioecesis

Egykorú papírkötésben. Helységnévmutató nincs.

34. 1770. Komáromi kerület

Lappang!

35. 1771. Komáromi főesperesség

Kötetlen ívekből álló anyag. Helységnévmutató nincs.

36. 1830. Komáromi és győri főesperesség egyes kerületei

Összesen 43 füzet (34 plébánia anyaga; 9 másolat)

36/1.	Abda
36/2.	Alsógalla
36/3.	Ács
36/4.	Ászár
36/5.	Bana
36/6.	Bánhida
36/7.	Császár
36/8.	Dad
36/9.	Dunaalmás
36/10.	Egyházaskesző
36/11.	Fehértó
36/12.	Felsőgalla
36/13.	Gönyű
36/14.	Gyömöre
36/15.	Kecskéd
36/16.	Kisbarát
36/17.	Kisbér
36/18.	Kocs
36/19.	Környe
36/20.	Mezőörs
36/21.	Mocsa
36/22.	Nagybarát
36/23.	Écs
36/24.	Nagyigmánd
36/25.	Nyúl
36/26.	Pázmánd
36/27.	Pér
36/28.	Szend
36/29.	Szomod
36/30.	Szőny
36/31.	Tata
36/32.	Táp
36/33.	Tét
36/34.	Zsömle (Vértes-somló)
36/35.	Tolna (Vértes-tolna)

37. 1831. Soproni és győri főesperesség egyes kerületei

Ugyanolyan rendszerű, mint a **36.** tételszám alatti. Összesen 39 füzet. (27 plébánia; 12 másolat) Jelenleg (2001. január) 15 füzet HIÁNYZIK!

37/1.	Árpás
37/2.	Barbacs
37/3.	Bágyog
37/4.	Bósárkány
37/5.	Csorna
37/6.	Dőr

37/7.	Egyed
37/8.	Farád
37/9.	Gyarmat
37/10.	Gyirmót
37/11.	Gyömöre
37/12.	Sövényháza
37/13.	Gyórszemere
37/14.	Győr-Sziget
37/15.	Kóny
37/16.	Koronc
37/17.	Kunsziget
37/18.	Bödöge
37/19.	Ménfő
37/20.	Öttevény
37/21.	Csanak (Rábacsanak)
37/22.	Rábapatoná
37/23.	Pordány
37/24.	Szentmihály (Rábaszentmihály)
37/25.	Szany
37/26.	Szil (Syl)
37/27.	Szilsárkány
37/28.	Tét

38. 1832. Soproni főesperesség széplaki kerülete
Rendszere egyezik a **36.** tételszámával. Összesen 20 füzet (14 plébánia; 6 másolat)
Jelenleg (2000. augusztus) 14 füzet
HIÁNYZIK!

38/1.	Csapod
38/2.	Boz
38/3.	Endrőd
38/4.	Fertőszentmiklós
38/5.	Szergény
38/6.	Széplak
38/7.	Hidegség
38/8.	Nagycenk
38/9.	Lós
38/10.	Peresztég
38/11.	Röjtök
38/12.	Kövesd
38/13.	Süttör

39. 1873–1875.
Az egész egyházmegye kerületenkénti jegyzőkönyve (21 kerület). Egységes félvászonnal kötve.

39/a. 1912.
Az egész egyházmegye kerületenkénti jegyzőkönyve. Helynévmutató nincs.

39/b.
1934.

Az egész egyházmegye jegyzőkönyve.
Ugyanazon kérdőívek alapján készült, mint az 1912-es.

40. 1735. Locsmándi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

41. 1735. Soproni kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

42. 1736. Rábaközi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

43. Locsmándi alsó kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

44. 1748. Locsmándi felső kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

45. 1748. Rábaközi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

46. 1748. Rábaközi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

47. 1748. Soproni kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

48. 1766. Rábaközi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

49. 1766. Rábaközi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

50. 1780. Locsmándi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

51. 1780. Locsmándi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnevmutatóval ellátva.

52. 1808. Rábaközi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

53. 1812. Csepregi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

54. 1812. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

55. 1813. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

56. 1812. Kismartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

57. 1812. Locsmándi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

58. 1812. Nagymartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

59. 1812. Ruszti kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

60. 1812. Szanyi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

61. 1812. Soproni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

62. 1812. Szentmártoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

63. 1812. Széplaki kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

64. Egyedi kötetek.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

64/a – Kapuvár (1829)

64/b – Kismarton (1829)

64/c – Szentmárton (1829)

64/d – Fraknónádasd (1830)

64/e – Lövő-Nemeskér (1832)

65. 1829. Csepregi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

66. 1829. Kapuvári kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

67. 1829. Kismartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

68. 1829. Locsmándi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

69. 1829. Nagymartoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

70. 1829. Ruszti kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

71. 1829. Soproni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

72. 1829. Szentmártoni kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

73. 1829. Széplaki kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

74. Szanyi kerület.

Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

75. 18. sz. vége. Tótkeresztúr jegyzőkönyve

Modern műbőr kötésben.

76. 1762. Komáromi kerület.
Modern műbőr kötésben.

77. 1766. Locsmándi kerület.
Egyedi, kötetlen füzet.

78. 1859. Esztergom székesegyház.
Egyedi, kötetlen füzet.

79. 1829. Szanyi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

80. 1831. Szanyi kerület.
Modern műbőr kötésben. Helységnévmutatóval ellátva.

81. 1821. Káptalan-tóti (veszprémi egyhm.)
Egyedi, kötetlen füzet.

82. 1872. Nagyszeminárium

Eredeti „műbőr” kötésben.

83. 1872. Kisszeminárium
Eredeti „műbőr” kötésben.

84. 1872. Káptalan és székesegyház
Eredeti bőrkötésben.

85. 1872. Káptalan és székesegyház
Eredeti bőrkötésben.

86. 1872. A papi öregotthon vizitációja.
Eredeti bőrkötésben.

87. 1718. Jegyzet a káptalan vizitációjáról.
(Kpt. mlt.-ból) 102 számozott oldalú, kissé hiányos kötetlen, kb 19*11,5 cm füzetben.

88. 1766. Tótkeresztúr jegyzőkönyve
Modern műbőr kötésben.

Gévelt másolatgyűjtemény

- I. Soproni kerület – 1641.
- II. Locsmándi kerület – 1647.
- III. Locsmándi kerület – 1651.
- IV. Soproni kerület – 1651.
- V. Locsmándi kerület – 1659.
- VI. Mosoni kerület – 1659.
- VII. Locsmándi kerület – 1663.
- VIII. Mosoni kerület – 1663.
- IX. Soproni kerület – 1663.
- X. Rábaközi kerület – 1659.
- XI. Soproni kerület – 1659.
- XII. Soproni és Somfalvi jegyzőkönyv – 1670.
- XIII. Locsmándi kerület – 1674.
- XIV. Soproni kerület – 1674.
- XV. Mosoni kerület – 1680.
- XVI. Soproni kerület – 1680.
- XVII. Soproni kerület – 1685.
- XVIII. Locsmándi alsó kerület – 1697.
- XIX. Locsmándi felső kerület – 1697.
- XX. Rábaközi kerület 1696/1697.

További vizitációk más sorozatokban:

Székesegyház vizitációja 1788.
Kpt. mlt. Feudáliskori gazdasági iratsorozat 1788/47.